

“MILLIY TA’LIM TUSHUNCHASI VA UNING PEDAGOGIK AHAMIYATI”

Andijon davlat pedagogika instituti pedagogika
fakulteti pedagogika yo‘nalishi 102-guruh talabasi
Valijonova Ruxshona

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19457306>

Annotasiya: Mazkur maqolada milliy tarbiya tushunchasining mazmun-mohiyati uning pedagogik jarayonidagi o‘rni va ahamiyati ochib beriladi. Milliy tarbiya orqali ta’lim oluvchi yoshlarda milliy ong manaviy masalalari tahlil qilingan. Shu bilan birga ta’lim tarbiya jarayonida Milliy tarbiyaning tizimliliigi va ahamiyati ilmiy manbalar asosida tahlil qilinib berilgan.

Kalit so‘z: Milliy tarbiya, pedagogik jarayon, ma’naviy-ma’rifiy tarbiya, vatanparvarlik, milliy o‘zlik, milliy ong, ijtimoiy tarbiya, ta’lim va tarbiya uyg‘unligi, milliy qadriyat, barkamol avlod

Аннотация: В данной статье раскрывается сущность концепции национального образования, его роль и значение в педагогическом процессе. Анализируются духовные вопросы национального самосознания у молодежи, получающей образование посредством национального образования. Одновременно на основе научных источников анализируются систематичность и значение национального образования в образовательном процессе.

Ключевые слова: национальное образование, педагогический процесс, духовно-воспитательное образование, патриотизм, национальная идентичность, национальное самосознание, социальное воспитание, гармония образования и воспитания, национальные ценности, гармоничное поколение

Abstract: This article reveals the essence of the concept of national education, its role and significance in the pedagogical process. The spiritual issues of national consciousness in young people receiving education through national education are analyzed. At the same time, the systematicity and significance of national education in the educational process are analyzed based on scientific sources.

Keywords: National education, pedagogical process, spiritual and educational education, patriotism, national identity, national consciousness, social education, harmony of education and upbringing, national value, harmonious generation

Kirish: Zamonaviy global va axborotlashuv balki ta’lim tizimi oldida yuqori darajadagi bilim va kasbiy kompetensiyani olgan, ma’naviy-axloqiy muammolar hali ham milliy va ijtimoiy mas’uliyatli shaxsni tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega. Shu asosda milliy ta’lim jarayoni pedagogika fanining muhim nazariy va amaliy muammolaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Milliy ta’lim jamiyatning tarixiy taraqqiyoti, milliy qadriyatlari va madaniy merosiga tayanib, ta’lim va tarbiya jarayonining mazmuni va yo‘nalishini belgilab beruvchi ijtimoiy-pedagog. Milliy o‘limning ahamiyati ta’lim jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg‘unligini ta’minlash, shaxsiy kamolotining ma’naviy-axloqiy asoslarini hamda yosh avlodda vatanparvarlik, milliy o‘zlikni anglash va fuqarolik o‘ngini kuzatish bilan izohlanadi. Globallashuv jarayonlari jadallashib hozirgi vaqtda madaniy va mafkuraviy to‘xtatmoqdalar kuchayib borayotgan pedagogik milliy ta’limni ilmiy tahlil qilish zaruratini keltirib chiqaradi. Shu maqsadda ushbu maqolada milliy ta’limning ilmiy-pedagogik tadqiqotlarni ochib berish, uning metodologik asoslari va shaxsiy tarbiyasidagi o‘zining zamonaviy ta’lim tizimidagi pedagogik ahamiyatini tahlil qilish maqsad qilib olindi. tadqiqot tashkiloti milliy ta’limning barkamol avlodni kuzatishdagi roli nazariy jihatda

Asosiy: Milliy ta'lim tushunchasi pedagogika fanida shaxsni tarbiyalash va rivojlantirish jarayonining milliy-madaniy asoslarini ifodalovchi muhim nazariy kategoriya sifatida qaraladi. Ilmiy manbalarda milliy ta'lim jamiyatning tarixiy jarayoni, milliy qadriyatlar tizimi va ijtimoiy tadqiqot bilan bog'liq holda ijtimoiy-pedagogik tarzda talqin qilish. Ushbu ta'lim turi ta'lim mazmuni, yaratilgan va metodlarida milliylik rivojlanishining barqarorligini ta'minlab, shaxsiyning intellektual, ma'naviy va ijtimoiy jihatdan har tomonlama rivojlanishiga. Milliy ta'limning ilmiy-metodologik asoslari, avvalo, aksiologik kasalliklar bilan. Ushbu ishlab chiqarish ta'lim jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni mustahkam deb bilishni taqozo etadi. Shu bilan birga, madaniy ta'lim mazmunini madaniyat, tarix va san'at bilan integratsiya qilish yaratadi. Shaxsga yo'llangan ishlab chiqarish esa o'quvchining individual tarzda, jismoniy va milliy sifat ko'rsatkichlarini hisobga oladi. Tizimli ishlab chiqarish esa ta'lim va tarbiya jarayonining uzviyligi, uzluksizligi va ishchiligi ta'minlanadi. Ush milliy tuzilmalarning uyg'unlashuvi ta'limning nazariy poydevorini mustahkam. Pedagogik nazorat milliy ta'limning ahamiyati shaxsiy kamolotiga ko'plab ta'siri bilan izohlanadi. Ta'lim jarayonida milliy qadriyatlar, xalq pedagogikasi muammolari va madaniy merosdan yuklash o'quvchilarida o'zlikni anglash, vatanparvarlik, ijtimoiy mas'uliyat va fuqarolik ongning milliy madaniyatiga olib keladi. Ilmiy ta'lim shuni ko'rsatadiki, uning mazmunini milliy komponentlar bilan boyitilishi o'quvchilarning bilish qobiliyati faol, bilimlarni ongli va o'zlashtirishga zamin va tarbiyaviy ta'lim. Milliy ta'lim ta'lim mazmunining hayotiyligi va amaliy ahamiyatini oshirish muhim pedagogik omil hisoblanadi. Milliy tarix, adabiyot, san'at, xalq og'zaki ijodi va urf-odatlarining talim jarayoniga integratsiyalashgan o'quvchilarning o'rganilayotgan bilimlarni real hayot hayoti bilan bog'lashiga imkon beradi. Bu holat ta'lim jarayonida o'quvchilarning ichki motivatsiyasini kuchaytirib, mustaqil fikrlash, ijodiy faoliyat va muammoli muammoga yechim topildi. Global axborotlashuv jarayonlari kuchayib borish jarayonida milliy ta'lim pedagogik ahamiyati yanada ortib tekshirish. Madaniy va mafkuraviy ta'sirlar kuchaygan sharoitda milliy ta'lim yosh avlodga tanqidiy fikrlashni muhim, begona g'oyalarga nisbatan ongli munosabatni rivojlantirish va mafkuraviy immunitetni yaxshilashda pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, milliy ta'lim shaxsni faqat milliy doira bilan cheklab qo'ymasdan, balki umuminsoniy qadriyatlar uyg'un milliyligi asosida global jamiyatda faol ishtirok etish.

Zamonaviy ijtimoiy taraqqiyot va jadal globallashtirish davrida ta'lim va tarbiya tizimiga qo'yilayotgan talablar tobora ortib bormoqda. Jamiyat hayotining barqaror o'sishi, uning ma'naviy-ma'rifiy rivojlanishi, avvalo, barkamol shaxsni tarbiyalash bilan bevosita bog'liq hisoblanadi. Bu kontekstda, milliy tarbiya masalasi bugungi kunda dolzarb pedagogik muammolardan biri sanaladi. Milliy tarbiya - shaxsni o'z millati, urf-odatlari hamda qadriyatlariga hurmat tuyg'usi bilan tarbiyalash, milliy ong va vatanparvarlik tuyg'ularini rivojlantirish jarayonidir. U oila, maktab va jamiyatning tarbiyaviy faoliyati bilan bo'g'liq bo'lib, o'quvchi yoshlarni barkamolligi va shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli, milliy tarbiya hozirgi kunda nafaqat pedagogik, hatto ijtimoiy-madaniy muammo sifatida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Oila tarbiyasida milliy tarbiya muhim hisoblanadi. Bola o'z milliy qadriyatlarini ilk bor oiladan o'rganadi: ota-onasining so'zlari, an'anaviy qadriyatlari, xatti-harakatlari va odatlar bolaning milliy ongini shakllantirishga sabab bo'ladi. Qolaversa, oiladagi tarbiyaviy muhit bolalarning ijtimoiy mas'uliyati, mehr-muhabbat va hurmat tuyg'ularini shakllantiradi.

Ta'lim muassasalarida milliy tarbiya esa bilim va mas'uliyatni uyg'unlashtiradi. Dars jarayonlarida milliy qadriyatlar, xalq og'zaki ijodi va badiiy merosdan foydalanish bilimni oshiradi, nafaqat o'quvchilarda ma'naviy barkamollikni shakllantiradi. Anton Semyonovich Makarenko'ning "Pedagogik poema" asarida, Makarenko bolalarni jamoa orqali tarbiyalashga e'tibor qaratadi. U

jamoaviy mehnat va o'zaro yordam orqali bolalarda mas'uliyat va intizomni shakllantiradi. Makarenko jamoani "tarbiya vositasi" deb qaraydi.

Milliy tarbiyaning asosiy vazifasi shaxsni bilimli ,barkamol hamda millatga sadoqatli qilib tarbiyalashdir

Milliy tarbiyaning pedagogik ahamiyati shundaki u yoshlarda:

- milliy ong va o‘ziga bo‘lgan ishonchini shakllantiradi
- yurtiga sadoqat tuyg‘usini mustahkamlaydi
- shaxsiy fazilatlarini hamda qadriyatlarini uyg‘unlashtirishga yordam beradi
- mas'uliyatni rivojlantiradi
- jamiyatda faol shaxs bo‘lib kamol topishga undaydi

Qolaversa, milliy tarbiyaning samaradorligi pedagoglarning kasbiy mahorati , oliygohlarda yaratilgan tarbiyaviy muhit hamda jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlarga ham tegishli. Shu sababli, milliy tarbiyani ta’lim tizimida bosqichma-bosqich va tizimli tarzda amalga oshirish muhim vazifa hisoblanadi. Milliy tarbiya orqali yoshlar o‘z millatining madaniyatini ,tarixini , urf-odatlarini, qadriyatlarini hamda an'analarini chuqur anglay boshlaydi, bu esa kelajakda barqaror va ma'naviy barkamol jamiyatni shakllantirishda muhim hisoblanadi.

Yuqorida keltirilgan fikrlardan xulosa qilib shuni aytish kerakki, bugungi kunda ta’lim sohasida yuz berayotgan islohotlar o‘qituvchida nafaqat bilim, balki chuqur pedagogik mahorat va yuksak ma’naviy saviyani talab etadi . Ayniqsa boshlang‘ich sinflarda bu talablar yanada muhim rol o‘ynaydi. Chunki shu davrda o‘quvchilarning ma'naviy-axloqiy qarashlari, shaxs sifatida shakllanishi, odob-axloq me'yorlariga bo‘lgan munosabatini o‘ziga ustun qilib oladi .

Xulosa: xulosa qilib shuni aytamanki rasmiy ilmiy tahillar shuni ko'rsatadiki, milliy ta'lim ta'lim tizimi muhim ijtimoiy-pedagogik mahsulotlar qismi bo'lib, u shaxsni har tomonlama kamol toptirish, milliy o'zlikni anglash va jamiyatning ma'naviyatini ta'minlashda muhim kasb etadi. Milliy ta'lim jamiyatining tarixiy merosi, milliy qadriyatlarini va madaniyga tayanib, ta'lim va tarbiya jarayonining mazmunini boyituvchi hamda undan foydalanishni oshiruvchi pedagogik tizim sifatida namoyon etish. Soliq milliy ta'limning ilmiy-oddiy asoslari aksiologik, shaxsga yo'naltirilgan moddiy va tizimli tizimlar bilan belgilanib, ular ta'lim jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligini ta'minlashga xizmat qilishini tasdiqladi. Milliy komponentlar bilan boyitilgan ta'lim mazmuni o'quvchilarda vatanparvarlik, g'urur, ijtimoiy mas'uliyat va fuqarolik ongining milliyga rivojlanishi ta'sir ko'rsatadigan tarkib hamda tarkib topish faolligi va mustaqil fikrlash jarayonini rivojlantirish. Global va axborotlashuvni begona ta'lim yosh avlod mafkuraviy ta'sirlardan himoya qilish, tanqidiy fikrlash va mafkuraviy immunitetni saqlab qolishda pedagogik vosita bo'lib xizmat qilish aniqlandi. Shu bilan birga, milliy ta'lim va umuminsoniy usullar uyg'un milliyli asosidagi shaxsiy global jamiyatda faol va manaviyati asosida o'rganish. Xulosa qilib aytganda, milliy ta'limning ilmiy asosda tashkil etilishi zamonaviy ta'lim omillaridan biri bo'lib, barkamol, ma'naviy yetuk va boshqaruvchi avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi. Milliy ta'limning pedagogik rivojlanishini chuqur o'rganish va amaliyotga keng tatbiq etish ta'lim sifatini ishlab chiqish va jamiyat taraqqiyotini ta'minlash uchun asosiy tadbirlar asosida.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xasanova M.S., Kuchkarova M. “Milliy tarbiya an’analarini asosida maktabgacha yoshdagi bolalarda axloqiy fazilatlarini shakllantirish usullari.” Phoenix Publication, 2023.
2. O‘zbekiston pedagogikasi tarixi: Jadid pedagogikasi va tarbiya kontseptsionalari. Inlibrary.uz, 2022.
3. Farg‘ona metodik jurnali — Milliy tarbiya asoslari pedagogikasi va metodikasi. 2021.

4. O‘zbekiston Respublikasi Ta’lim to‘g‘risidagi Qonunlar va Milliy tarbiya dasturi, 2020.
5. Suxomlinskiy V.A. Bolani tarbiyalash haqida. Toshkent: 1982.
6. Bahromov R. Milliy tarbiya va pedagogika asoslari. Toshkent: Pedagogika, 2020.
7. Mirzaliyevna, S. Z., & Muxlisaxon, V. (2024). BOSHLANG‘ICH SINLARDA NUTQIY XATOLARNI BARTARAF ETISHNING USULLARI. University Research Base, 441-444
8. Abdullayeva, Z. (2019). *Milliy ta’lim va tarbiya tizimlarida pedagogika* Tosh
9. Ahmedov, S. (2020). *Shaxs tarbiyasida milliy ta’lim* Pedagogika
10. Karimov, N. (2021). *Zamo*.
11. Norqulov, R. (2017). *Milliy ta’lim nazariyasi va metodikasi* Pedagogika
12. Saidov, O. (2020). *Globa*.